

Aan: Gemeenteraad van Zaanstad

Van: Stuurgroep Erfgoedpartijen Zaanse Schans

Datum: 14-11-2025

Betreft: Reactie op advies bezwaarcommissie inzake principebesluit *Toekomstbestendige Zaanse Schans*

Geachte leden van de gemeenteraad,

De erfgoedpartijen op de Zaanse Schans hebben kennisgenomen van het recente advies van de bezwaarcommissie met betrekking tot het al dan niet houden van een referendum over het principebesluit *Toekomstbestendige Zaanse Schans*, dat door uw raad is vastgesteld op 22 mei 2025.

Met dit raadsbesluit is de Zaanse Schans na vele jaren overleg en voorbereiding een langverwacht en helder toekomstperspectief geboden. De voorbereiding van dit besluit loopt al sinds de vaststelling van de Ontwikkelstrategie Zaanse Schans in juni 2020. Bewoners, ondernemers, erfgoedpartijen en alle andere direct betrokkenen hebben vanaf 2016 aan deze voorbereiding meegewerkt, welke ook als basis fungeert voor het bovengenoemde principebesluit.

Het principebesluit biedt een structureel antwoord op urgente en al jaren bestaande uitdagingen waar de Zaanse Schans voor staat. Hiertoe behoren de toenemende drukte, de verminderde beheersbaarheid van het gebied, risico's voor de openbare orde en veiligheid, en het achterstallig onderhoud van ons kostbare erfgoed, waaronder de molens, musea en monumentale panden die zo kenmerkend zijn voor de Zaanse Schans. Zolang er geen actie wordt ondernomen, blijven de kosten die nodig zijn om deze uitdagingen op te vangen grotendeels terechtkomen bij de inwoners van Zaanstad.

De essentie van het besluit is voor ons als erfgoedpartijen helder en noodzakelijk: de Zaanse Schans kan alleen voortbestaan als (inter)nationale bezoekers bijdragen aan het behoud en de kwaliteit van het gebied, én als bezoekersstromen actief worden gereguleerd. Wat bij andere vooraanstaande erfgoed- en toeristische locaties in binnen- en buitenland al gebruikelijk is, zou ook op de Zaanse Schans vanzelfsprekend moeten zijn.

In 2025 zullen naar verwachting 2,8 miljoen bezoekers naar de Zaanse Schans komen. Dit zijn er 200.000 meer dan in 2024 en in lijn met de prognose voor 2025 van de NBTC. In haar rapport van oktober 2025 wordt aangegeven dat voor 2025 het internationaal bezoek groeit met 5%. Als deze lijn wordt doorgetrokken dan zal in 2026 de grens van 3 miljoen bezoekers worden gepasseerd, een aantal dat in de Ontwikkelstrategie nog als

worstcasescenario werd gezien voor 2030. De sterke groei maakt dat de maatregelen zoals deze zijn geformuleerd in het principebesluit van 22 mei 2025 snel noodzakelijk en onontkoombaar zijn.

In lijn met het raadsbesluit zijn wij dan ook voortvarend aan de slag gegaan met de voorbereiding van de invoering van gereguleerde toegang, inclusief ticketing. Tijdige invoering van dit model is voor ons geen wens, maar een absolute noodzaak. De ticketopbrengsten vormen de financiële ruggengraat van het toekomstplan. Zonder deze stap blijven we kampen met oplopende tekorten, onhoudbare drukte op piekmomenten en een erfgoedstructuur die niet toekomstbestendig is.

Tegelijkertijd realiseren wij ons dat het advies van de bezwaarcommissie mogelijk gevolgen kan hebben voor de planning en uitvoering van het besluit. Het is ons er dan ook alles aan gelegen om zorgvuldig te handelen. We zullen ons intern beraden op wat deze ontwikkeling betekent voor het tempo van de uitvoering, en hoe we – binnen de kaders van het besluit – kunnen blijven bouwen aan een toekomstbestendige Zaanse Schans. Daarbij wachten wij de verdere behandeling in uw raad uiteraard zorgvuldig af.

Voor de erfgoedpartijen heeft het opschorten van de besluitvorming of het uitstellen van de invoering van ticketing verregaande gevolgen. Het leidt tot vertraging van noodzakelijke maatregelen op het gebied van veiligheid en beheersbaarheid, behoud van erfgoed en financiële stabiliteit. Voor de bij de Zaanse Schans betrokken erfgoedorganisaties is het van groot belang dat er zicht blijft op voortgang.

Belangrijk om hierbij te benadrukken is dat uitstel ook voor de gemeente Zaanstad zelf aanzienlijke consequenties zal hebben. Zonder invoering van ticketing in het seizoen 2026 zal er een overbruggingsregeling nodig zijn om de exploitatie van de erfgoedorganisaties in stand te houden. Dit brengt extra financiële druk met zich mee, waarvoor op dit moment geen structurele dekking beschikbaar is.

Wij vragen u daarom vriendelijk doch dringend om bij de behandeling van het advies van de bezwaarcommissie het grotere geheel en het maatschappelijk belang van dit raadsbesluit te blijven meewegen. Het principebesluit van 22 mei 2025 is helder, gedragen en noodzakelijk. De uitvoering ervan verdient nu rust, ruimte en vertrouwen.

Met vriendelijke groet,

Namens de Stuurgroep Erfgoedpartijen Zaanse Schans,

14-11-2025

De heer M. Berendse, voorzitter Stuurgroep Erfgoedpartijen Zaanse Schans